

- Viden i fællesskab

2014

Efteruddannelse og implementering i praksis

Reformen af pædagoguddannelsen 2014 genindfører en specialisering, som eksisterede på pædagoguddannelserne før 1992 i en tilsyneladende erkendelse af, at nyuddannede pædagoger ikke er tilstrækkeligt rustet til at håndtere de udfordringer, der er på de forskellige områder og måske i særlig grad på specialområdet. Den nuværende pædagoguddannelse har siden reformen i 2001 oplevet en akademisering af faget, hvilket har medført et øget teoretisk fokus, som måske kan have vanskeliggjort koblingen til praksis.

Af Anna Marie Langhoff Nielsen, specialpædagogisk konsulent og Trine Lilliendahl, specialpædagogisk konsulent, VISS.dk.

Den nye reform for pædagoguddannelsen træder i kraft til august 2014. I reformen lægges vægt på at højne fagligheden og lave en tættere kobling mellem teori og praksis blandt andet gennem fire praktikperioder mod de tidligere tre perioder. Derudover er der lagt op til, at færdiguddannede pædagoger ikke kun skal være generalister, men have en specialisering inden for enten småbørnspædagogik (0-5-årige), skole- og fritidspædagogik (6-18-årige) eller social- og specialpædagogik.

At koble teori og praksis

Mange nyuddannede pædagoger giver udtryk for, at de oplever et praksischock, når de kommer ud at arbejde (Hjort, 2001), og ikke blot i pædagogiske sammenhænge, men i almindelig daglig tale høres ofte udsagnet: "Et er teori, men noget andet er praksis". Udsagnet signalerer en opfattelse af, at de to begreber er uforenelige i praktikerens hverdag, hvor praksis ofte forstås som noget, der relaterer sig til handling, og teori som noget der relaterer sig til tanke.

Set i et bredere perspektiv er denne modsætning eller dualitet ikke blot et fænomen inden for den pædagogiske verden, men snarere et kulturelt vilkår, som afspejles inden for mange områder, hvor der ses en adskillelse mellem ånd og hånd og viden og kunnen. I de fleste mellemlange videreuddannelser ses denne modstilling i større

eller mindre grad, men måske i særlig grad i pædagogfaget. De pædagogiske opgaver er traditionelt blevet varetaget af familien, og her har opgavernes udførelse beroet på de værdier, normer og traditioner, den enkelte familie har haft. Med andre ord har teoretisk viden ikke spillet en større rolle i opgaveløsningen.

Dualiteten mellem begreberne, som stammer fra græsk, ligger ikke nødvendigvis i deres betydning. Ifølge Fremmedordbogen defineres teori og praksis på flere måder.

Teori (gr. theoria) har tre betydninger:

1. system af antagelser, der tjener som forklaring på en række fænomener
2. et fags, en videnskabs system af læresætninger
3. kun tankemæssigt kendskab til en sag

I den første betydning bliver teori defineret ud fra et naturvidenskabeligt (kausalt) syn, hvor teori handler om gennem forklaring at få forståelse for en given objektiv virkelighed.

Den anden betydning retter sig mod et givent fags forståelsesramme, og endelig er der den tredje betydning, hvor der udelukkende er et tankemæssigt og ikke et praksisnært kendskab til sagen.

Praksis (gr. praxis) har to betydninger:

1. udøvelse, udførelse med anvendelse af teori i det virkelige livs tjeneste
2. sædvane

Den første betydning rummer en kobling mellem teori og praksis, hvor praktikerens handlinger er forankret i teori. Praksis indeholder her en tankemæssig virksomhed, inden der skrives til handling, og praktikerens kan derfor i princippet begrunde sine valg af handlinger teoretisk.

I den anden betydning – sædvane, handler praktikerens, som hun plejer, uden forudgående teoretisk refleksion. Der er her tale om en implicit viden eller tavs viden, som ikke begrundes teoretisk.

Inden for pædagogikken skelnes der mellem teori for praksis og teori om praksis (Andersen, 1995). Teori for praksis knytter an til teoribegrebets tre betydninger, hvorimod teori om praksis i højere grad knytter an til praksisbegrebets første betydning. Begge former for teoretisk viden er vigtige, men meget forskellige. Teori om praksis kan belyse pædagogiske problemstillinger ved fx at forholde sig til det bagvedliggende menneskesyn, etik, pædagogisk retning og dermed sætte problemstillingen ind i et større samfundsmæssigt og filosofisk perspektiv.

Teori for praksis retter sig mod anvisninger, metoder og teknikker, som kan anvendes i udførelsen af det praktiske arbejde. Det kan fx være metoder fra pædagogiske koncepter som TEACCH¹ systemet, ”Det kan nytte”, Gentle Teaching, KRAP² mm., men det kan også handle om de metoder og teknikker, der generes i en daglig praksis, og som

gennem videndeling kan anvendes af andre pædagoger i praksis.

De to former for teoretisk viden er forskellige, men ofte er der ikke en klar skelnen mellem dem, og det kan få betydning for, hvor vellykket man oplever sammenhængen mellem teori og praksis. Begge former for teori er dog nødvendige for praksis, da de skærper evnen til refleksion og analyse, både i forhold til valg af handlinger, men også i forhold til om disse valg er etisk forsvarlige og i overensstemmelse med ens menneskesyn og de overordnede politikker, der er for praksis.

Efteruddannelse – dygtiggørelse af den uddannede praktiker

Teori om og især teori for praksis målrettet en specifik praksis er ofte omdrejningspunktet for efteruddannelse. Målet er her at give praktikerens kompetencer, som kan kvalificere arbejdet i forhold til en bestemt målgruppe af borgere. I VISS.dk er vi optaget af teori for praksis med den hensigt at skabe en tæt kobling mellem teori og praksis, og vi ser det som et overordnet formål, at den viden, kursisterne får på VISS.dks kurser og efteruddannelsesforløb, har en stor omsætningsværdi i praksis.

Mulighederne for efteruddannelse har været støt stigende gennem de sidste 10 – 15 år. Især har professionshøjskolerne mange tilbud, som giver ECTS point efter afsluttet eksamen. Det er dog ikke alle pædagoger, som ønsker at gå til eksamen, nogle vil hellere deltage på forløb, der er rettet tættere mod praksis, og hvor der er mulighed for at fordybe sig i nogle praksisnære problemstillinger.

På kurser og på den neuropædagogiske efteruddannelse i VISS.dk er et af formålene at skabe sammenhæng mellem teori og praksis. Vi er med andre ord optaget af at facilitere processer, der understøtter en implementering af den viden, der tilegnes i efteruddannelsesforløbet i kursisternes praksis.

---

¹ TEACCH (Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped Children)

² KRAP Kognitiv Ressourceorienteret Anerkendende Pædagogik

Hvorvidt dette lykkes har VISS.dk undersøgt i 2013 gennem en evaluering af den neuropædagogiske efteruddannelse. Gennem årene har der efter hvert efteruddannelsesforløb været foretaget en evaluering, som afspejler en stor tilfredshed med efteruddannelsens indhold og form. Evalueringen fra 2013 havde derfor til formål at belyse, hvordan den neuropædagogiske viden fra efteruddannelsen implementeres i deltagerens praksis, herunder hvilke forhold der henholdsvis fremmer og/eller hæmmer en implementering i praksis.

Evalueringens konklusioner og betydning for fremtidige efteruddannelsesforløb i neuropædagogik

På baggrund af evalueringens konklusioner foretages der pt. justeringer af den neuropædagogiske efteruddannelse med start fra august 2014. Sigtet er at imødekomme de udfordringer kursisterne oplever med implementering af neuropædagogikken i deres praksis.

Justeringen knytter an til en yderligere tydeliggørelse af den relationelle handicapforståelse, som handler om betydningen af en persons handicap i relation til fx samfundet, kulturelle forståelser af handicap, pædagogiske kontekster samt de relationer, borgeren indgår i. I den forbindelse anlægger vi dermed en tilgang, der handler om at se på teori om praksis. Når vi tænker denne forståelse ind i den neuropædagogiske efteruddannelse, er formålet blandt andet at udvikle kursisters evne til at forstå borgerens situation ud fra en bred vifte af perspektiver.

Evalueringen har endvidere peget på behovet for et længerevarende forløb bestående af kortere moduler, hvilket antageligt kan sikre en højere grad af fordybelse i anbefalet litteratur og samtidig muliggøre en mere intensiv kobling mellem den erhvervede teoretiske viden og deltagerens praksis.

Den neuropædagogiske efteruddannelse vil derfor fra efteråret 2014 bestå af syv moduler, hvoraf de

seks er af tre dages varighed og et modul af to dages varighed. Deltagerne skal fra starten forholde undervisningens indhold til deres egen praksis samt opøve evnen til at vurdere og udvælge relevante udredningsredskaber. Med borgerens muligheder for deltagelse i fællesskaber som omdrejningspunkt, er undervisningens indhold tilrettelagt med fokus både på neuropsykologisk viden samt borgerens motivation og læring.

Med andre ord har vi et skærpet fokus på at gøre den neuropædagogiske teori særdeles praksisrelevant, uanset om der er tale om teori om eller for praksis.